

ČLOVEK A SPOLOČNOST

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ - charakteristika vzdelávacej oblasti

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť pripravuje žiakov k tomu, aby sa prejavovali ako samostatné, slobodné a zodpovedné osobnosti, uplatňovali svoje práva a naplňali svoje povinnosti. Umožňuje porozumieť geografickým, historickým, kultúrnym, náboženským, hospodárskym a politickým špecifikám v rôznych častiach sveta, čo vedie k rešpektu a ohľaduplnosti voči iným ľuďom, kultúram a duchovným hodnotám, ako aj voči sebe. U žiakov rozvíja pozitívny vzťah k demokratickej spoločnosti, krajine a k potrebe udržateľnosti života na Zemi. Posilňuje ich aktívny postoj k riešeniu aktuálnych výziev a problémov. Rozvíja uvedomenie si vlastnej identity v globalizovanom svete. Okrem vedomostí rozvíja u žiakov aj spôsobilosti získavať, vyhľadávať, analyzovať a interpretovať informácie v rôznej podobe. Žiaci z nich vyvodzujú logicky správne závery a dokážu ich argumentačne podložiť a odprezentovať.

Rozvoj spoločenskej gramotnosti, ktorú okrem iných vzdelávacia oblasť rozvíja je vnímaná ako schopnosť:

- ✓ prejavovať sa ako samostatné, slobodné a zodpovedné osobnosti, uplatňovať svoje práva a naplňovať svoje povinnosti,
- ✓ byť vnímavý voči sebe aj voči druhým a krajine,
- ✓ nadobudnúť pozitívny vzťah k demokratickej spoločnosti a k potrebe udržateľnosti života na Zemi,
- ✓ prejavovať aktívny postoj k riešeniu aktuálnych výziev a problémov, - uvedomovať si vlastnú identitu v globalizovanom svete,
- ✓ porozumieť podobným aj odlišným geografickým, historickým, kultúrnym, náboženským, hospodárskym a politickým špecifikám ľudského spoločenstva v rôznych častiach Zeme,
- ✓ prejavovať rešpekt a ohľaduplnosť voči sebe, iným ľuďom, ich kultúram a duchovným hodnotám,
- ✓ vyhľadávať, analyzovať a interpretovať informácie v rôznej podobe vyvodzovať z nich logicky správne závery, ktoré dokážu argumentačne podložiť a prezentovať.

Ciele vzdelávacej oblasti:

- ✓ Disponovať znalosťami o vybraných spoločenských, geografických a historických procesoch a javoch v rôznych kontextoch a situáciách.
- ✓ Využívať rôzne metódy získavania, spracovávania, interpretácie informácií a prezentácie výsledkov vlastného bádania.
- ✓ Rozlišovať procesy kontinuity a zmeny, porozumieť súvislostiam, príčinám a dôsledkom historických a spoločenských javov a procesov.
- ✓ Posúdiť vzťahy v rámci prírodných zložiek krajiny a vzájomné vzťahy medzi životným prostredím a činnosťou človeka od lokálnej po globálnu úroveň;

- ✓ rozumieť potrebu udržateľného využívania prírodných zdrojov.
- ✓ Rozpoznať rôzne vrstvy svojej identity, rešpektovať a oceňovať seba, rozmanitosť ľudí a skupín v globalizovanom svete.
- ✓ Zvládať svoje emócie, prejavíť empatiu, rozumieť rozličným názorom a postojom, formulovať vlastný názor, aktívne spolupracovať a konštruktívne komunikovať.
- ✓ Mať rozvinuté charakterové vlastnosti, presadzovať morálne a etické princípy, vymedziť vlastnú hodnotovú orientáciu pre svoje rozhodnutia a napĺňanie osobných cieľov.
- ✓ Uplatňovať práva a povinnosti, pravidlá a normy spoločenského života v demokratickej spoločnosti, nieť zodpovednosť za vlastné rozhodnutia.
- ✓ Orientovať sa v zdrojoch informácií, prejavíť kritický a rozlišujúci postoj k médiám, bezpečne a eticky sa prezentovať v online prostredí.
- ✓ Prejavovať záujem o dianie okolo seba, vo svete a participovať na veku primeraných prospešných aktivitách.

V prvom a druhom cykle má vzdelávacia oblasť podobu integrovaného predmetu Človek a spoločnosť a samostatných predmetov - etická výchova v alternácii s náboženskou výchovou. Škola vytvorila predmet ranný kruh s cieľom posilniť rozvoj emocionálnej a sociálnej kompetencie žiakov.

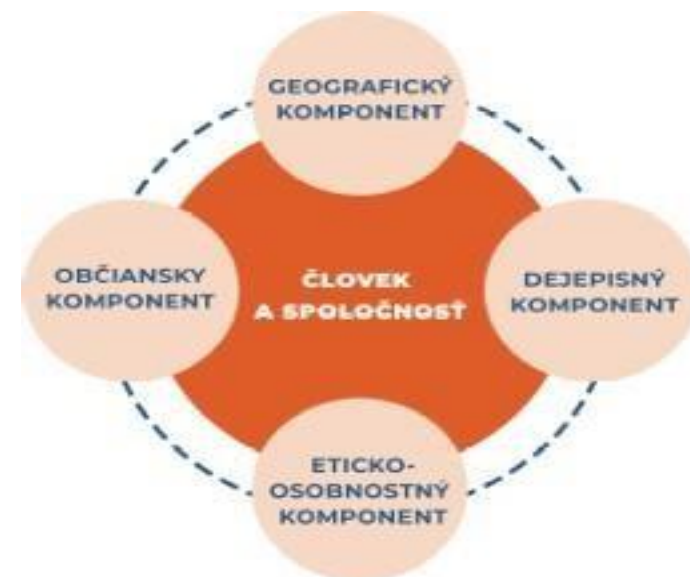
Časová dotácia vzdelávacích predmetov vo vzdelávacej oblasti				
	1. cyklus			
Človek a spoločnosť	1. ročník	2. ročník	3. ročník	Spolu
Človek a spoločnosť	1	1	1	3
Etická výchova / Náboženská výchova	1	1	1	3
Ranný kruh	1	1	0	2
Spolu	3	3	2	8

CIELE A KOMPONENTY

Geografický komponent objasňuje špecifiká rôznych miest, rozmiestnenie ľudí a ich činností, vzájomné vzťahy medzi javmi a procesmi, ktoré sa na Zemi odohrávajú a vyvíjajú. Žiaci skúmajú interakcie medzi prírodnými zložkami a zároveň vzťahy medzi nimi a človekom. Rozvíjajú svoju schopnosť myslieť v súvislostiach a porozumieť problémom na rôznych úrovniach, od lokálnej po globálnu. Rôzne aspekty priestoru skúmajú pomocou širokej škály prameňov, čo im umožňuje sa v ňom orientovať, a zároveň v ňom konať spôsobom, ktorý je zodpovedný voči životnému prostrediu a potrebám druhých. V procese poznávania priestoru sa žiaci učia klásť a odpovedať otázky (Čo to je?, Kde to je?, Prečo je to tam?, Ako to vzniklo, Aký to má vplyv? a pod.), ktoré sú kľúčové pre formovanie ich priestorového myslenia.

Dejepisný komponent rozvíja a kultivuje objektívne poznanie minulosti a jej prepojenosti s prítomnosťou. Žiaci si rozvíjajú historickú gramotnosť, spoznávajú historické fakty, súvislosti, javy a procesy v širšom spoločenskom kontexte. Prostredníctvom bádateľských otázok a kritickej analýzy historických prameňov, identifikovania príčin a dôsledkov rôznorodých javov a procesov rozlišujú ich historický význam a rôzne uhly pohľadov. Na základe poznania minulosti žiaci reflektujú vlastnú príslušnosť k regiónu, národu a európskemu spoločenstvu. Komponent u žiakov rozvíja aj hodnoty a kompetencie demokratickej kultúry a vzťah ku kultúrnemu a historickému dedičstvu.

Občiansky komponent približuje fungovanie spoločnosti. Žiaci spoznávajú medziludské vzťahy, budujú si postoj k ľudskej rozmanitosti a vnímajú prínos jej pozitívnych prvkov. Rovnako vnímajú úlohu hodnôt a sociálnych noriem, význam a chod rôznych inštitúcií. Zároveň vnímajú vplyv sociálnych a ekonomických faktorov na rozhodnutia v spoločnosti, nielen v prítomnosti, ale aj minulosti. Reflektujú princípy trvalo udržateľného života, význam obchodných vzťahov i úlohu štátu v hospodárskych vzťahoch. Významnou súčasťou tohto komponentu je výchova k aktívnemu občianstvu, rešpektovaniu princípov slobody a demokracie, ako aj k ochrane ľudských práv.

Eticko-osobnostný komponent prispieva k osobnostnému, sociálnemu a morálnemu rozvoju žiakov, s dôrazom na uvedomovanie si, prijatie a rozvíjanie vlastnej identity vo vzťahu k druhým ľuďom a všetkému živému na našej planéte. Neoddeliteľnou súčasťou týchto procesov je kultivovanie charakteru, morálnych (etických) a duchovných kvalít žiakov, ich religiózneho vedomia. Zo štandardov eticko-osobnostného komponentu, charakteru a metakognície vychádza predmet Ranný kruh, ktorý do vzdelávania implementuje hodnotový zámer školy. Obsahové štandardy komponentu sú zaradené do samostatného predmetu vytvoreného školou od 1. po 9. ročník, kde je vytvorený dostatočný časový priestor na systematický rozvoj hodnotových, sociálnych a osobnostných kompetencií všetkých žiakov. To znamená, že štandardy eticko - osobnostného komponentu sú primárne rozvíjané v predmete Ranný kruh bez priamej integrácie (alebo minimálnej) do predmetov človek a spoločnosť, dejepis, občianska náuka či geografia. V predmete etická výchova sa vyučujúci hlbšie venujú jednotlivým činnostiam komponentu a zároveň realizujú rozširujúce činnosti špecifické pre etickú výchovu.

Hlavným cieľom :

1. cyklu je podporovať u žiakov schopnosť skúmať svoju obec, jej blízke okolie a vzťahy medzi ľuďmi. Žiaci pozorujú, porovnávajú a zaznamenávajú vybrané aspekty fungovania komunity, v ktorej žijú. Vedia sa orientovať vo svojom okolí a poznajú jeho špecifiká. Poznajú základné časové intervaly. Sú si vedomí, že súčasnosť je výsledkom konania v minulosti. Vnímajú jedinečnosť a vzácnosť seba samého a druhých. Rešpektujú základné pravidlá spolunažívania a komunikácie. Zaujímajú sa o svoje okolie a sú ochotní zapájať sa do aktivít na jeho zlepšovanie.

- ✓ Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec.
- ✓ S pomocou učiteľa využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií, osvojiť si základy spolupráce v skupine.
- ✓ Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí.
- ✓ Rozlišovať a skúmať vzťahy medzi prírodným prostredím a činnosťou človeka na lokálnej úrovni, rozumieť potrebe starostlivosti o životné prostredie na príkladoch z miestnej krajiny.
- ✓ Uvedomiť si jedinečnosť a vzácnosť seba samého a druhých.
- ✓ Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom.
- ✓ Identifikovať morálne dobro v konaní druhých a vo vlastnom konaní.
- ✓ Chápať zmysel a význam pravidiel, práv a povinností vo svojom živote i v spoložití s inými.
- ✓ Vysvetliť, odkiaľ sa berú informácie, aké sú ich zdroje a rozumieť dôsledkom rôznych typov správ.
- ✓ Zapájať sa do prospešnej aktivity na úrovni triedy a školy.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 1. ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže::
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
GEOGRAFICKÝ	Orientácia v okolí školy, v obci a jej blízkom okolí	Miestna krajina, orientácia, poloha v priestore	Určovanie orientačných bodov v okolí školy, vyhľadávanie vybraných objektov, vytváranie predstáv o priestorových vzťahoch v škole, v obci a jej okolí. Určovanie relatívnej polohy vybraného objektu voči inému objektu (rovno, vpravo, vľavo, hore, dole, blízko, ďaleko, pred, za a i.) v teréne alebo na mape (v pláne) a navigácia na trase medzi nimi s využitím orientačných bodov. Opis a zaznamenávanie cesty do školy alebo k inému objektu v obci a miestnej krajine. Hľadanie odpovedí na otázky o krajine mimo nášho zorného poľa: Kam vedie táto cesta?	✓ Určiť orientačné body v okolí školy. ✓ Orientovať sa v priestore podľa orientačných bodov. ✓ Orientovať sa v známom priestore na základe jeho zobrazenia v pláne a na jednoduchej mape. ✓ Získať informácie pozorovaním vo svojom okolí.
GEOGRAFICKÝ	Orientácia v pláne a na mape	Plán, mapa, mapové znaky, legenda	Vyjadrovanie žiackych predstáv o priestorovom rozmiestnení objektov v triede a v okolí školy z vertikálneho pohľadu (vtácej perspektívy) formou jednoduchých modelov alebo náčrtkov. Tvorba jednoduchého orientačného plánu (mapového náčrtku) obce alebo jej častí na základe leteckej snímky. Orientácia plánu a orientácia v pláne.	✓ Orientovať sa v známom priestore na základe jeho zobrazenia v pláne a na jednoduchej mape. ✓ Používať pojmy potrebné na orientáciu v miestnej krajine. ✓ Prezentovať výsledky svojej práce krátkym slovným opisom a v podobe nákresu, plagátu alebo modelu. ✓ Získať informácie pozorovaním vo svojom okolí.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 1. ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže::
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
GEOGRAFICKÝ	Procesy v miestnej krajine a ich vplyv na človeka a životné prostredie	Prírodné a umelé prostredie, počasie, cestovanie, doprava, mesto a vidiek, spôsob života	Posudzovanie vplyvu rôzneho prostredia na človeka (napr. prírodné a umelé, tiché a hlučné, upravené a neupravené, nové a staré, jednotné a rôznorodé). Pozorovanie počasia a jeho vplyvu na prírodu a ľudí počas dňa a roka spojené s grafickým zaznamenávaním oblačnosti a jednoduchým zápisom nameraných hodnôt teploty vzduchu. Identifikovanie dôvodu, cieľa a pravidelnosti cestovania ľudí vo svojej rodine a v rodinách spolužiakov. Porovnávanie vhodnosti jednotlivých druhov dopravy v obci.	✓ Rozpoznať vzájomné vzťahy medzi človekom a krajinou na príkladoch z miestnej krajiny. ✓ Opísať vplyv počasia na krajinu a život ľudí počas dňa a roka. ✓ Uplatňovať šetrný vzťah k prírodným zdrojom a životnému prostrediu vo svojom okolí. ✓ Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí. ✓ Opísať kam, ako a prečo cestujú jemu blízki ľudia. ✓ Viest rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme. ✓ Zaznamenať, porovnať a triediť informácie slovne, pomocou zápisov alebo jednoduchých grafických organizérov. ✓ Podieľať sa v rámci skupiny na spoločnom riešení úlohy podľa predpísaného postupu, ✓ Prezentovať výsledky svojej práce krátkym slovným opisom a v podobe nákresu, plagátu alebo modelu.
DEJEPISNÝ	Orientácia v čase	Časová postupnosť, plánovanie času, meranie času, kalendár	Určovanie vzájomných vzťahov (pred/ po) medzi susednými a nesusednými dňami a mesiacmi, opakujúci sa cyklus s vytváraním celkov (deň, týždeň, mesiac, rok. Zoradžovanie postupnosti udalostí (skôr, neskôr, nedávno, dávno, dnes, včera, predvčerom, zajtra, pozajtra...).	✓ Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí. lustrovať plynutie času na vybraných príkladoch z minulosti rodiny, ✓ Porovnať obrazy obce v minulosti a v súčasnosti. ✓ Určiť vzájomné vzťahy medzi dňami, mesiacmi, cyklami.
DEJEPISNÝ	Pozorovanie zmien v čase	Rodostrom, vzájomné rodinné vzťahy, povest', pamiatky	Určovanie základných vzťahov medzi členmi rodiny z pozície žiaka a z pozície iného člena. Zostavovanie trojgeneračného rodostromu ako vizualizácie rodinných vzťahov.	✓ Pomenovať roly, ktoré zastáva v rodine, triede, kamarátskych skupinách. ✓ Pomenovať, čo ho spája s ostatnými. ✓ Prerozprávať príbeh viažuci sa k obci alebo regiónu. ✓ Aktívne rozvíjať vzťahy v rodine a v komunite.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 1. ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže::
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
OBČIANSKY	Poznávanie pravidiel vo svojom živote	Pravidlá, školský poriadok, férovosť	Spoznávanie zmyslu pravidiel pre život ľudí (na príklad-de pravidiel hry). Opísanie pravidiel v rodine žiaka a poukázanie na ich význam. Spoločná tvorba pravidiel života v triede, počas vyučovania i mimo neho, a zaviazanie sa dodržiavať ich (fair play). Zdôvodňovanie konkrétnych pravidiel v školskom poriadku alebo v obci.	✓ Spoluvytvárať a rešpektovať pravidlá platné v triede a škole. ✓ Podieľať sa na uskutočnení opatrenia na zlepšenie života v triede a škole. ✓ Pravidlá správania v škole a doma. Dodržiava fairplay.
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Vyjadrovanie zdvorilosti ako znak úcty	Slušnosť, úcta, pozdrav, prosba, poďakovanie, ospravedlnenie, kladenie otázok, súhlas a nesúhlas, počúvanie.	Používanie pravidiel slušnej a rešpektujúcej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu (pozdrav, oslovenie, úsmev, o dzdravenie). Aktívne používanie prejavov zdvorilosti (prosím, ďakujem, prepáč) a uvedomovanie si ich dôsledkov.	✓ Používať elementárne pravidlá slušnej komunikácie ✓ s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu. ✓ Vypočúť si myšlienky a názory druhých, rešpektovať ich spôsob uvažovania.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 2. ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard - Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
GEOGRAFICKÝ	Orientácia v okolí školy, v obci a jej blízkom okolí	Miestna krajina, orientácia, poloha v priestore, prírodné a historické prvky, turistické značenie	Orientovanie sa podľa svetových strán v teréne. Využívanie turistického značenia pri plánovaní výletov a orientácii v teréne. Spoznávanie prírodných a historických prvkov obce a jej okolia vrátane posúdenia ich stavu (udržiavaný, neudržiavaný, bezpečný, nebezpečný a i.). Rozlišovanie pojmov súvisiacich s prírodnými a historickými prvkami obce Hľadanie odpovedí na otázky o krajine mimo nášho zorného poľa: „Odkiaľ a kam tečie Malý Dunaj? Kam sa dostaneme, keď pôjdeme touto cestou?“	✓ Určiť polohu svojej obce, Slovenska a svetadielov na mapách rôznej mierky. ✓ Mať prehľad o významných prírodných, kultúrnych a historických prvkoch vo svojom okolí. ✓ Čítať obsah jednoduchej mapy s porozumením významu v nej použitých farieb a základných mapových znakov. ✓ Orientovať sa v známom priestore na základe jeho zobrazenia v pláne a na jednoduchej mape. ✓ Orientovať sa podľa svetových strán. Využívať turistické značenie. ✓ Získať a interpretovať informácie z obrazových zdrojov (obrázky, fotografie, ilustrácie, video) a veku primeraných textov umeleckej a vecnej literatúry. ✓ Získať informácie pozorovaním vo svojom okolí.
DEJEPISNÝ	Orientácia v čase	Časová postupnosť, plánovanie času, meranie času, kalendár.	Určovanie vzájomných vzťahov (pred/po) medzi susednými a nesusednými dňami a mesiacmi, opakujúci sa cyklus s vytváraním celkov (deň, týždeň, mesiac, rok). Zoradovanie postupnosti udalostí (skôr, neskôr, nedávno, dávno, dnes, včera, predvčerom, zajtra, pozajtra...).	✓ Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí. ✓ Určiť vzájomné vzťahy medzi dňami, mesiacmi, cyklami. ✓ Ilustrovať plynutie času na vybraných príkladoch ✓ z minulosti rodiny. ✓ Porovnať obrazy obce v minulosti a v súčasnosti.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 2. ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard - Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
DEJEPISNÝ	Pozorovanie zmien v čase	Rodostrom, vzájomné rodinné vzťahy, povest', pamiatky.	Prerozprávanie alebo stvárnenie príbehu (povešť, legenda) spojeného s obcou alebo jej okolím. Pozorovanie zmien v čase na príklade ľudí, krajiny, budov a artefaktov. Porovnávanie spôsobu života ľudí v súčasnosti a minulosti (škola, hračky, práca a zamestnania, odev, obchod) na základe informácií získaných z rôznych prameňov. Pátranie po najstarších pamiatkach v obci, Miestach pamäti (najstarší hrob na cintoríne, artefakty v rodine, historické budovy, pamätníky, staré stromy a pod.).	✓ Opísať vlastnú jedinečnosť a jedinečnosť druhých. ✓ Pomenovať roly, ktoré zastáva v rodine, triede, kamarátskych skupinách. ✓ Pomenovať, čo ho spája s ostatnými. ✓ Prerozprávať príbeh viažuci sa k obci alebo regiónu. ✓ Pozorovať zmeny v čase, spôsobu života ľudí v súčasnosti a minulosti. ✓ Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom. ✓ Aktívne rozvíjať vzťahy v rodine a v komunite.
OBČIANSKY	Poznávanie pravidiel vo svojom živote	Pravidlá, školský poriadok, férovosť	Spoznávanie zmyslu pravidiel pre život ľudí (na príklade pravidiel hry). Opísanie pravidiel v rodine žiaka a poukázanie na ich význam. Spoločná tvorba pravidiel života v triede, počas vyučovania i mimo neho, a zaviazanie sa dodržiavať ich (fair play). Zdôvodňovanie konkrétnych pravidiel v školskom poriadku alebo v obci.	✓ Spoluvytvárať a rešpektovať pravidlá platné v triede a škole. ✓ Uplatňovať svoje práva a povinnosti v rôznych životných situáciách. Zapájať sa do prospešnej aktivity na úrovni triedy a školy. ✓ Podieľať sa na uskutočnení opatrenia na zlepšenie života v triede a škole. ✓ Opísať význam a dodržiavanie pravidiel.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 2. ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard - Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
OBČIANSKY	Život obce a vzťahy v komunite	Obec, inštitúcie, komunita, súkromný a verejný priestor, symboly, sviatky, tradície, rozmanitosť.	Rozlišovanie súkromného a verejného priestoru na konkrétnych príkladoch v obci a jej okolí. Zhodnotenie využitia a udržiavania verejných priestorov na príklade žiakom známeho verejného priestoru. Identifikovanie miest náboženského charakteru v obci a ich významu pre spoločenstvo veriacich. Identifikovanie významných kultúrnych a športových podujatí v obci a jej okolí. Rozpoznávanie príkladov používania identifikačných znakov, symbolov a vlajok štátne a obecné symboly, symboly EÚ, logá). Oboznamovanie sa s pôvodom a rôznymi spôsobmi slávenia sviatkov a dodržiavania tradícií vo svojej rodine, v rodine priateľov, spolužiakov, v obci, cirkvi a spoločnosti. Spoznávanie rozmanitosti kultúrnych prejavov a preukazovanie citlivosti voči druhým v bezprostrednom okolí (triede, škole, obci)	✓ Identifikovať inštitúcie a služby v obci a ich funkcie. ✓ Získať a interpretovať informácie z obrazových zdrojov (obrázky, fotografie, ilustrácie, video) a veku primeraných textov umeleckej a vecnej literatúry. ✓ Prezentovať výsledky svojej práce krátkym slovným opisom a v podobe nákresu, plagátu alebo modelu. ✓ Uviesť jednoduché príklady rozmanitosti v bezprostrednom okolí. ✓ Preukázať citlivosť voči rôznym potrebám ľudí v blízkom okolí (k spolužiakom, kamarátom, susedom). ✓ Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec. ✓ Stručne opísať význam kľúčových osôb, úradov, inštitúcií, občianskych iniciatív a udalostí v komunite obci. ✓ Rozlíšiť súkromný a verejný priestor. Identifikovať významné miesta v obci.
OBČIANSKY	Zodpovedné hospodárenie	Povolania, tovary a služby, cena, peniaze, šetrenie.	Oboznamovanie sa s deľbou práce na konkrétnych príkladoch v komunite a v obci. Spoznávanie rôznych povolaní so základným opisom ich pracovnej náplne.	✓ Uviesť jednoduché príklady rozmanitosti v bezprostrednom okolí. ✓ Preukázať citlivosť voči rôznym potrebám ľudí v blízkom okolí (k spolužiakom, kamarátom, susedom). ✓ Pomenovať roly, ktoré zastáva v rodine, triede, ✓ Kamarátskych skupinách ✓ Vysvetliť, prečo ľudia vykonávajú rôzne povolania. ✓ Vymenovať rôzne povolania a ich pracovnú náplň.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 3.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	Žiak vie/dokáže:
GEOGRAFICKÝ	Orientácia v okolí školy, v obci a jej blízkom okolí	Miestna krajina, orientácia, poloha v priestore, prírodné a historické prvky, turistické značenie	Orientovanie sa podľa svetových strán v teréne. Využívanie turistického značenia pri plánovaní výletov a orientácii v teréne. Spoznávanie prírodných a historických prvkov Serede a jej okolia vrátane posúdenia ich stavu (udržiavaný, neudržiavaný, bezpečný, nebezpečný a i.). Rozlišovanie pojmov súvisiacich s prírodnými a historickými prvkami Serede. Hľadanie odpovedí na otázky o krajine mimo nášho zorného poľa: „Odkiaľ a kam tečie Váh? Kam sa dostaneme, keď pôjdeme touto cestou / vlakom zo železničnej stanice?“	⇒ Určiť polohu svojej obce, Slovenska a svetadielov na mapách rôznej mierky. ⇒ Mať prehľad o významných prírodných, kultúrnych a historických prvkoch vo svojom okolí. ⇒ Používať jednoduché mapové reprezentácie na orientáciu a vyjadrenie základných priestorových informácií. ⇒ Orientovať sa podľa svetových strán. Využívať turistické značenie. ⇒ Získať a interpretovať informácie z obrazových zdrojov (obrázky, fotografie, ilustrácie, video) a veku primeraných textov umeleckej a vecnej literatúry. ⇒ Získať informácie pozorovaním vo svojom okolí.
GEOGRAFICKÝ	Orientácia v pláne a na mape	Grafická mierka, vzdialenosť, svetové strany, poloha na mape, letecká snímka, glóbus, svetadiely a oceány	Určovanie svetových strán na mape. Odhadovanie skutočnej vzdialenosti medzi bodmi na mape pomocou grafickej mierky. Lokalizovanie svojho bydliska a školy na leteckej snímke a mape veľkej mierky	⇒ Používať jednoduché mapové reprezentácie na orientáciu a vyjadrenie základných priestorových informácií. ⇒ Určiť polohu svojej obce, Slovenska a svetadielov na mapách rôznej mierky. ⇒ Orientovať sa podľa svetových strán. Využívať turistické značenie.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 3.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
GEOGRAFICKÝ	Orientácia v pláne a na mape	Grafická mierka, vzdialenosť, svetové strany, poloha na mape, letecká snímka, glóbus, svetadiely a oceány	Rozpoznávanie základných prvkov obsahu mapy a glóbusu (farby, tvary) pomocou legendy. Určovanie polohy obce na mape Slovenska a polohy Slovenska na mape Európy. Pomenovanie svetadielov a oceánov na glóbuse na jednoduchšej mape sveta.	⇒ Získať a interpretovať informácie z obrazových zdrojov (obrázky, fotografie, ilustrácie, video) a veku primeraných textov umeleckej a vecnej literatúry. ⇒ Určiť svetové strany na mape. ⇒ Odhadnúť vzdialenosť na mape, lokalizovať svoje bydlisko na leteckej snímke. ⇒ Určiť polohu Slovenska na mape Európy.
GEOGRAFICKÝ	Procesy v miestnej krajine a ich vplyv na človeka a životné prostredie	Prírodné a umelé prostredie, počasie, cestovanie, doprava, mesto a vidiek, spôsob života.	Identifikovanie dôvodu (za prácou, vzdelaním, službami, oddychom, poznávaním, priateľmi), cieľa (blízka obec, krajinské mesto, zahraničie) a pravidelnosti (denne, týždenne, mesačne, ročne) cestovania ľudí vo svojej rodine a v rodinách spolužiakov. Porovnávanie vhodnosti jednotlivých druhov dopravy v obci spojené s posúdením ich vplyvu na životné prostredie. Hľadanie rozdielov medzi mestom a vidieckou obcou na žiakom známych príkladoch. Uvažovanie nad výhodami a nevýhodami bývania vo veľkom meste, malom meste, vidieckej obci alebo satelite. Identifikovanie základných podobností a odlišností Trstíc (prírodné prostredie, architektúra, spôsob života) a vybranej obce zo zahraničia.	⇒ Rozpoznať vzájomné vzťahy medzi človekom a krajinou na príkladoch z miestnej krajiny. ⇒ Uplatňovať šetrný vzťah k prírodným zdrojom a životnému prostrediu vo svojom okolí. ⇒ Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí. ⇒ Opísať kam, ako a prečo cestujú ľudia z rodiny alebo blízkeho okolia. ⇒ Získať informácie pozorovaním vo svojom okolí. ⇒ viesť rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme. ⇒ Získať a interpretovať informácie z obrazových zdrojov (obrázky, fotografie, ilustrácie, video) a veku primeraných textov umeleckej a vecnej literatúry. ⇒ Pracovať s informáciami tak, že ich zapisuje, porovnáva, triedi a prezentuje slovne aj graficky ⇒ Podieľať sa v rámci skupiny na spoločnom riešení úlohy podľa predpísaného postupu. ⇒ Prezentovať výsledky svojej práce verbálne a vizuálne.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 3.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
DEJEPISNÝ	Orientácia v čase	Časová postupnosť, plánovanie času, meranie času, kalendár.	Určovanie vzájomných vzťahov (pred/po) medzi susednými a nesusednými dňami a mesiacmi, opakujúci sa cyklus s vytváraním celkov (deň, týždeň, mesiac, rok). Používanie konvenčných a prírodných meračov času Zoradovanie postupnosti udalostí (skôr, neskôr, nedávno, dávno, dnes, včera, predvčerom, zajtra, pozajtra...).	⇒ Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí. ⇒ Určiť vzájomné vzťahy medzi dňami, mesiacmi, cyklami. ⇒ Ilustrovať plynutie času na vybraných príkladoch z minulosti rodiny. ⇒ Porovnať obrazy obce v minulosti a v súčasnosti.
DEJEPISNÝ	Pozorovanie zmien v čase	Rodostrom, vzájomné rodinné vzťahy, povest', pamiatky.	Prerozprávanie alebo stvárnenie príbehu (povešť, legenda) spojeného s obcou alebo jej okolím. Pozorovanie zmien v čase na príklade ľudí, krajiny, budov a artefaktov. Porovnávanie spôsobu života ľudí v súčasnosti a minulosti (škola, hračky, práca a zamestnania, odev, obchod) na základe informácií získaných z rôznych prameňov. Najstaršie pamiatky a miesta pamäti v obci.	⇒ Opísať vlastnú jedinečnosť a jedinečnosť druhých. ⇒ Pomenovať roly, ktoré zastáva v rodine, triede, kamarátskych skupinách. ⇒ Pomenovať, čo ho spája s ostatnými. ⇒ Prerozprávať príbeh viažuci sa k obci alebo regiónu. ⇒ Pozorovať zmeny v čase, spôsobu života ľudí v súčasnosti a minulosti. ⇒ Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom. ⇒ Aktívne rozvíjať vzťahy v rodine a v komunite.
OBČIANSKY	Poznávanie pravidiel vo svojom živote	Pravidlá, školský poriadok, férovosť	Spoznávanie zmyslu pravidiel pre život ľudí (na príklade pravidiel hry). Opísanie pravidiel v rodine žiaka a poukázanie na ich význam. Spoločná tvorba pravidiel života v triede, počas vyučovania i mimo neho, a zaviazanie sa dodržiavať ich (fair play). Zdôvodňovanie konkrétnych pravidiel v školskom poriadku alebo v obci.	⇒ Spoluvytvárať a rešpektovať pravidlá platné v triede a škole. ⇒ Vnímať existenciu práv a povinností v rôznych životných situáciách. ⇒ Zapájať sa do prospešnej aktivity na úrovni triedy a školy. Podieľať sa na uskutočnení opatrenia na zlepšenie života v triede a škole. ⇒ Opísať význam a dodržiavanie pravidiel.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 3.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
OBČIANSKY	Život obce a vzťahy v komune	Obec, inštitúcie, komunita, súkromný a verejný priestor, symboly, sviatky, tradície, rozmanitosť.	Rozlišovanie súkromného a verejného priestoru na konkrétnych príkladoch v obci a jej okolí. Zhodnotenie využitia a udržiavania verejných priestorov na príklade žiakom známeho verejného priestoru. Identifikovanie významných kultúrnych a športových podujatí v obci a jej okolí. Rozpoznávanie príkladov používania identifikačných znakov, symbolov a vlajok štátne a obecné symboly, symboly EÚ, logá). Oboznamovanie sa s pôvodom a rôznymi spôsobmi slávania sviatkov a dodržiavania tradícií vo svojej rodine, v rodine priateľov, spolužiakov, v obci, cirkvi a spoločnosti.	⇒ Identifikovať inštitúcie a služby v obci a ich funkcie. ⇒ Získať a interpretovať informácie z obrazových zdrojov (obrázky, fotografie, ilustrácie, video) a veku primeraných textov umeleckej a vecnej literatúry. ⇒ Prezentovať výsledky svojej práce krátkym slovným opisom a v podobe nákresu, plagátu alebo modelu. ⇒ Uviesť jednoduché príklady rozmanitosti v bezprostrednom okolí. ⇒ Preukázať citlivosť voči rôznym potrebám ľudí v blízkom okolí (k spolužiakom, kamarátom, susedom). ⇒ Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunitu a obec. ⇒ Stručne opísať význam kľúčových osôb, úradov, inštitúcií, občianskych iniciatív a udalostí v komunite obci. ⇒ Rozlíšiť súkromný a verejný priestor. Identifikovať významné miesta v obci.
OBČIANSKY	Zodpovedné hospodárenie	Povolania, tovary a služby, cena, peniaze, šetrenie.	Rozlíšenie ponuky tovarov a služieb v najbližšom okolí. Odhad, zistenie a porovnanie cien vybraných tovarov a služieb. Diskutovanie o potrebe starostlivosti o svoje, o zverené či zdieľané veci a statky. Osvojovanie si návykov smerujúcich k šetrnému zaobchádzaniu so svojimi zdrojmi, prírodnými zdrojmi a životným prostredím (predchádzanie vzniku odpadu a jeho separovanie, šetrenie spotreby vody a elektrickej energie .	⇒ Chápať zmysel a význam pravidiel, práv a povinností vo svojom živote i v použití s inými. ⇒ Vysvetliť na jednoduchých príkladoch základné ekonomické vzťahy. ⇒ Dodržiavať základné pravidlá bezpečného správania účastníka cestnej premávky.

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ; 1. cyklus; 3.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
OBČIANSKY	Základy aktívneho občianstva	Aktívny obyvateľ obce, spolupráca, pomoc, dobročinnosť.	Skúmanie vybraného problému v obci a jej okolí, ktorý je spôsobený nevhodnou činnosťou človeka (napr. nevhodné zaobchádzanie so zvieratami, vandalizmus, znečistenie verejných priestorov, nelegálna skládka, spaľovanie odpadu, parkovanie na chodníkoch, vizuál-ny smog). Realizácia jednoduchého prieskumu s cieľom identifikovať možnosti zlepšenia života a prostredia v triede, škole, obci a jej blízkom okolí. Identifikovanie konkrétnych potrieb solidarity v škole a okolí alebo doma a okolí (napr. vo vzťahu k novým spolužiakom z iných oblastí a krajín, k ľuďom so špeciálnymi a inými potrebami a znevýhodnením, k starším, chorým osobám). Riešenie modelových situácií (napr. koho ako požiadať o pomoc, tiesňové linky).	⇒ Že vlastnosti a schopnosti je možné rozvíjať. ⇒ Pomenovať svoje hodnotové priority. ⇒ Zapájať sa do prospešnej aktivity na úrovni triedy a školy. ⇒ Podieľať sa na uskutočnení opatrenia na zlepšenie života v triede a škole.
OBČIANSKY	Základy práce s mediálnym obsahom	Zdroje informácií, médiá, reklama.	Identifikovanie spôsobov vzniku a rôznych podôb šírenia informácií. Identifikovanie druhov médií a dôvody ich využívania (zdroj informácií a zábavy). Navrhovanie zásad veku primeraného využívania rôznych médií a neublížujúceho správania v online priestore voči iným Odlíšenie pravdivej a nepravdivej zavádzajúcej) informácie a pomenovanie jej dôsledkov na konkrétnych príkladoch. Pomenovanie vplyvu reklamy na naše túžby a správanie.	⇒ Rozpoznať rôzne druhy médií. ⇒ Opísať médiá ako zdroj informácií, poučenia alebo zábavy. ⇒ Rozlišovať fikciu a realitu a dôvody ich využívania. ⇒ Pomenovať základné pravidlá bezpečnosti a well-beingu v online prostredí. ⇒ Rozlíšiť medzi obsahom, ktorý je vhodný alebo nevhodný pre deti. ⇒ Byť všímavý voči daniu v najbližšom okolí.

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Vyjadrovanie zdvorilosti ako znak úcty	Slušnosť, úcta, pozdrav, prosba, poďakovanie, ospravedlnenie, kladenie otázok, súhlas a nesúhlas, počúvanie.	Používanie pravidiel slušnej a rešpektujúcej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu (pozdrav, oslovenie, úsmev, odzdravenie). Aktívne používanie prejavov zdvorilosti prosím, ďakujem, prepáč) uvedomovanie si ich dôsledkov. Posudzovanie možností rozvíjania a využitia svojich schopností a dobrých vlastností v budúcom konaní.	⇒ Aktívne rozvíjať vzťahy v komunite. ⇒ Používať elementárne pravidlá slušnej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu. ⇒ Vypočúť si myšlienky a názory druhých, rešpektovať ich spôsob uvažovania.

Metódy a formy práce – stratégie vyučovania

Na hodinách sa využívajú **participatívne** metódy (dialóg, diskusia), inscenačné metódy (metódy hrania rol), **brainstormingové** metódy (burza dobrých nápadov), **kognitívne metódy**, **zážitkové metódy**, **skúsenostné metódy** a pod.

- a) Metodické formy výučby** - sú priamym prejavom danej metódy pri osvojovaní obsahu výučby. Ide tu o metodické usporiadanie obsahu výučby do účelnej formy.
- dialogické formy (rozhovor, beseda, diskusia)
 - demonštračné formy postupu činnosti - ukážky riešenia úloh,
 - zostavenia plánu, ukážky predmetov, javov, zobrazení
 - formy samostatnej práce.
- b) Sociálne formy výučby** - pri týchto formách výučby ide o usporiadanie výučby vzhľadom k jej subjektom (učiteľovi a žiakom):
- frontálna práca
 - individuálna práca
 - skupinová práca

c) Organizačné formy výučby:

- vyučovacia hodina
- exkurzia, výlet
- vychádzka
- záujmová činnosť, krúžok
- návšteva výstavy, koncertu, múzea, či inej inštitúcie
- súťaž, kultúrne vystúpenie
- domáca práca

Učebné zdroje

1. ročník:

Dobišová Adame, R – *Človek a spoločnosť*, Bratislava, Aitec, 2025

aitec offline k Človek a príroda 1, Človek a spoločnosť 1 Komplexná podpora na vyučovanie na školský rok 2025/2026

Doplnková literatúra:

Kolektív autorov: *Veľká kniha živočíchov*. Príroda, 2009.

Kolektív autorov: *Nová encyklopédia*. Ikar, 2010.

Kolektív autorov: *Ludské telo - detská encyklopédia*. Ikar, 2013.

2. ročník:

Dobišová Adame, R – *Človek a spoločnosť*, Bratislava, Aitec, 2025

aitec offline k Človek a príroda 1, Človek a spoločnosť 1 Komplexná podpora na vyučovanie na školský rok 2025/2026

Kolektív autorov: *Detská encyklopédia*. Viktoria Print, 2004.

Kolektív autorov: *Veľká školská encyklopédia*. Fragment, 2007.

Kolektív autorov: *Veľká kniha živočíchov*. Príroda, 2009.

Chris Gibson: *Zvieratá Európy*. Slovart, 2007.

3.ročník:

L.Zajac, N. Kvasničková: *Človek a spoločnosť*, pracovná učebnica 2. roč., VINTE,2025

L.Zajac, N. Kvasničková: *Človek a spoločnosť*, pracovná učebnica 3. roč., VINTE,2025

Hodnotenie predmetu

Vyučovací predmet človek a spoločnosť v prvom aj v druhom ročníku budeme hodnotiť známku.

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA

Pri tvorbe učebných osnov sme vychádzali zo ŠVP a z návrhov obsahového manuálu k vzdelávacím štandardom, ktoré pre RKC pripravilo Katolícke pedagogické a katechetické centrum (KPKC) KURIKULUM RÍMSKOKATOLÍCKEHO NÁBOŽENSTVA/ NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY dostupné: <https://kpkc.sk/wp-content/uploads/2020/04/KURIKULUM-KATOLICKEHO-NAB-ZS-A-SS%CC%8C-def-verzia-apri%CC%81-2020.pdf>

Ciele predmetu:

Pozorovať a vnímať náboženskú skutočnosť. Žiaci sú citliví na okolitý svet a vedia rozpoznať, vnímať náboženské fenomény. Schopnosť vnímať je základom

náboženského poznania. Nábožensky pozorovať a vnímať znamená:

- ✓ všimnúť si krásu sveta a vnímať vlastnú osobu so svojimi schopnosťami a hranicami,
- ✓ objaviť základné náboženské znaky a symboly a pomenovať ich význam,
- ✓ vnímať sakrálny priestor ako miesto oslavy Boha, modlitby a spoločenstva,
- ✓ pozorovať náboženské správanie a vysvetliť ho.

Nadobudnúť náboženské vedomosti a poznanie. Žiaci sa oboznamujú so základným posolstvom kresťanskej viery, zaoberajú sa podstatnými pojmami a textami, náboženskou tradíciou, ako aj historickým pôsobením cirkvi. Žiaci poznaním dávajú význam a zmysel tomu, čo získali vnímaním a pochopením, a vytvárajú súvis medzi poznanou náboženskou skúsenosťou a vlastným životom. Nábožensky poznávať znamená:

- ✓ identifikovať základné ľudské otázky ako náboženské,
- ✓ spoznať a prehĺbiť základné otázky kresťanskej viery v Boha,
- ✓ osvojovať si kresťanskú vieru v Trojjediného Boha,
- ✓ pomenovať hlavné prvky Ježišovho posolstva,
- ✓ náboženské poznatky usporiadať a primerane vyjadriť.

Chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním. Žiaci sa učia klásť otázky a argumentovať, pochopiť rôzne spôsoby náboženského jazyka a komunikácie, vyjadriť

- ✓ svoju vlastnú religiozitu a svoj osobný vzťah k svetu a Bohu. Nábožensky komunikovať znamená:
- ✓ porozumieť základným kresťanským a biblickým slovám, výrazom, pojmom a primerane ich použiť,
- ✓ rozumieť významu základných náboženských znakov, symbolov, obrazov a prvkov a dať ich do vzťahu s vlastným životom,

- ✓ spoznať spoločné znaky a rozdiely jednotlivých náboženstiev,
- ✓ otvorene hovoriť s inými o náboženských témach,
- ✓ použiť rôzne formy modlitby ako súčasť svojho náboženského života.

Uvažovať a konať podľa vlastného náboženského presvedčenia. Skúsenosti a poznatky učia žiakov získať svoj pohľad na základe uvažovania a kritického myslenia, ale aj získať schopnosť robiť vlastné rozhodnutia. Nábožensky usudzovať znamená:

- ✓ spoznať, pomenovať rôzne spôsoby morálneho správania sa ľudí a hodnotiť ich dôsledky,
- ✓ klásť existenciálne a transcendentálne otázky a chápať význam náboženských odpovedí na otázky o zmysle života, existencii Boha, života po smrti a pod.,
- ✓ kriticky reflektovať náboženské predsudky, zaujať vlastné stanovisko voči morálnym dilemám a zdôvodniť ho.

Vyjadriť svoju vieru nábožensky motivovaným konaním a životom. Žiaci sa učia rozhodnúť sa pre zodpovedné konanie voči sebe i voči druhým a zapájať sa do spoločenského, sociálneho a cirkevného života. Nábožensky konať znamená:

- ✓ prevziať zodpovednosť za svoje konanie,
- ✓ pomenovať a osvojiť si základné pravidlá správneho morálneho života,
- ✓ konať podľa vlastného náboženského a morálneho úsudku.

Obsahové komponenty predmetu:

- ✓ **Boh a človek**
- ✓ Obsahový komponent Boh a človek reflektuje predovšetkým otázky o zmysle života a o Bohu, oboznamuje so základnými prejavmi viery a náboženstva, poskytuje možnosť pochopiť základy vlastnej kresťanskej viery v Trojjediného Boha, ktorý stvoril svet i človeka.
- ✓ **Ježiš Kristus**
- ✓ Obsahový komponent Ježiš Kristus umožňuje žiakom poznať blahozešť o živote, účinkovaní, smrti a zmŕtvychvstaní Ježiša Krista a vytvoriť si k nemu osobný vzťah.
- ✓ **Sväté písmo**
- ✓ Obsahový komponent Sväté Písmo otvára žiakom prístup k pochopeniu Božieho slova v biblických textoch a uvedomiť si jeho oslobodzujúcu silu a význam pre vlastný život.
- ✓ **Cirkev a sviatosti**
- ✓ Obsahový komponent Cirkev a sviatosti pozýva ku stretnutiu s kresťanmi v cirkvi a v spoločenstve, predstavuje univerzálnosť cirkvi i jej spásanosné poslanie poskytovať vo sviatostiach znaky spásy pre každého veriaceho človeka.
- ✓ **Kresťanský život**

Obsahový komponent Kresťanský život ponúka žiakom priestor zaoberať sa konkrétnymi formami osobného i spoločného prežívania viery, poskytuje kritériá pre etické a morálne konanie a správanie sa človeka, motivuje k zodpovednému angažovaniu sa pre spravodlivosť, mier a starostlivosť o stvorenie a prispieva k výchove k hodnotám. Ponúka tiež možnosť spoznávať iné vierovyznania a konfrontovať život kresťana s nimi. Vychádzame pritom z návrhov obsahového manuálu k vzdelávacím štandardom, ktoré pre RKC pripravilo Katolícke pedagogické a katechetické centrum (KPKC)

Hlavný cieľom 1. cyklu je uviesť žiakov do náboženskej gramotnosti. Žiaci vnímajú jedinečnosť človeka a svoje miesto v rodine, vedia vyjadriť radosť z Božieho stvorenia a správať sa k nemu s rešpektom a úctou. Poznajú dôležité etapy života Ježiša Krista, ktorého vnímajú ako Spasiteľa a ako priateľa a porovnávajú svoje správanie s Božími prikázaniami. Žiaci chápu modlitbu ako vyjadrenie vzťahu s Bohom, vedia formulovať jednoduché modlitby, vnímajú chrám ako priestor modlitby, úcty a slávy Bohoslužby.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus:

- ✓ pomenovať jedinečnosť človeka,
- ✓ porozumieť základným otázkam kresťanskej viery v Boha,
- ✓ poznávať a osvojiť si kresťanskú vieru v trojjediného Boha,
- ✓ komunikovať svoje predstavy o Bohu a svoj vzťah k nemu,
- ✓ opísať a pochopiť príbeh o Ježišovom narodení, utrpení, smrti a zmŕtvychvstaní,
- ✓ prostredníctvom biblických príbehov objavovať výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna,

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA; 1.cyklus; 1.ročník

Komponent	Obsahový štandard		Výkonový štandard
Boh a človek	Svet, v ktorom žijeme, budovanie vzťahov v rodine, v škole, vzájomná komunikácia Boh - Stvoriteľ a Otec Jedinečnosť Božieho dieťaťa, dary, schopnosti, zručnosti Božia starostlivosť a skutky lásky	⇒ Ja a moja rodina (patríam do rodiny, starostlivosť rodičov o deti, komunikácia v rodine) ⇒ Ja a škola (spolužiaci, budovanie nových vzťahov v triede, miesto spoznávania nových vecí) ⇒ Svet, v ktorom žijem (ľudia okolo mňa, komunikácia s ľuďmi, budovanie vzťahov) ⇒ Boh je Stvoriteľ (stvorenie sveta, prvých ľudí, Gn 1;2; prežehnanie sa) ⇒ Boh je nebeský Otec (Božia starostlivosť o svoje stvorenie, o svet, o nás, Gn 1, 26-31) ⇒ Oslavujem Otca (modlitba Sláva Otcu) ⇒ Som jedinečné stvorenie (moje dary a schopnosti, čo dokážem, čím som obdarovaný, všetko mi dal Boh) ⇒ Rozprávam sa so svojím nebeským Ocom (Boh môj nebeský Otec, som Božie dieťa, rozhovor s Bohom v modlitbe, pozdrav; hovorím Bohu: „Otec“ - modlitba Otče náš) ⇒ Boh mi dáva pomocníka (anjel strážny) ⇒ Boh nás učí rozdávať lásku (svätý Mikuláš)	⇒ vnímať svoju jedinečnosť a využívať pravidlá dobrej komunikácie pri budovaní vzťahov v rodine a spoločnosti, ⇒ vyjadriť radosť z Božieho stvorenia, vnímať jeho rozmanitosť a správať sa k nemu s rešpektom a úctou, ⇒ byť pozorný k potrebám svojich blízkych a aplikovať prvky vzájomnej pomoci a solidarity v každodenných situáciách, ⇒ chápať modlitbu ako vyjadrenie vzťahu s Bohom a objavovať spôsoby komunikácie medzi Bohom a ľuďmi,
Ježiš Kristus	Ježiš – Boží Syn a jeho príchod na svet Výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna, Ježišove zázraky ako znamenia Udalosti Ježišovej smrti a zmŕtvychvstania	⇒ Zvestovanie (Lk 1,26-38) ⇒ Modlím sa k Panne Márii (modlitba Zdravas' Mária) ⇒ Narodenie Ježiša (Lk 2, 1-14) ⇒ Traja mudrci (Mt 2, 1-12) ⇒ Ježišovo detstvo (12 - ročný Ježiš v chráme Lk 2, 41- 52; život v Nazarete) ⇒ Ježiš koná zázraky (svadba v Káne, Jn 2, 1-11; utíšenie búrky na mori, Mk 4, 35 - 41) ⇒ Ježiš uzdravuje (uzdravenia pri Galilejskom mori, Mt 15, 29-31; Uzdravenie hluchonemého, Mk 7, 31-37; uzdravenie chromého, Jn 5, 1-9) ⇒ Ježiš kriesi mŕtvych (<i>Jairova dcéra, Mk 5, 21-24; 35-43</i>) ⇒ Ježiš za nás trpel (Mt 27) ⇒ Veľká noc - zmŕtvychvstanie (Mt 28, 1-8)	⇒ poznať dôležité etapy života Ježiša Krista od narodenia až po jeho smrť a zmŕtvychvstanie, ⇒ prostredníctvom biblických príbehov objavovať výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna a vytvoriť si k nemu osobný vzťah,

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA; 1.cyklus; 1.ročník

Komponent	Obsahový štandard		Výkonový štandard
Sväté Písmo	Výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna, Ježišove zázraky ako znamenia	⇒ Ježiš koná zázraky (svadba v Káne, Jn 2, 1-11; utíšenie búrky na mori, Mk 4, 35 - 41) ⇒ Ježiš uzdravuje (uzdravenia pri Galilejskom mori, Mt 15, 29-31; Uzdravenie hluchonemého, Mk 7, 31-37; uzdravenie chromého, Jn 5, 1-9) ⇒ Ježiš kriesi mŕtvych (<i>Jairova dcéra, Mk 5, 21-24; 35-43</i>)	⇒ prostredníctvom biblických príbehov odhaliť výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna,
Cirkev a sviatosti	Cirkev ako Božia rodina, slávenie nedele ako „Deň Pána“	⇒ Nedeľa – deň Pána (oslava Ježišovho zmŕtvychvstania, sviatočný deň, deň odpočinku) ⇒ Božia rodina – Cirkev (ľudská rodina - mama, otec, deti; svätá rodina; Božia rodina - tí, ktorí veria v Pána Boha - aj ja do nej patrím) ⇒ Kostol (miesto stretnutia veriacich, zvony zvolávajú ľud, sme bratia a sestry, počúvame Božie slovo; hlavné prvky - oltár, svätostánok., patrón nášho kostola)	⇒ chápať Cirkev ako spoločenstvo, ktoré vyjadruje svoju vieru v Ježiša Krista a opísať slávenie nedele a sviatkov cirkevného roka,
Kresťanský život	Princípy konania dobra podľa Ježišovho vzoru, rôzne formy pomoci iným Príklady svätých, ktorí inšpirujú ku konaniu dobra Vzťah s Ježišom v každodennom živote	⇒ Ježiš nás učí konať dobro (milosrdný Samaritán, Lk 10, 30-37) ⇒ Chcem byť ako Ježiš (zaujímam sa o iných - rôzne formy pomoci iným v škole, v rodine...) ⇒ Mária – Mária pomocnicav rôznych situáciách (Bernadetta z Luordes, sv. Katarína Laboure...) ⇒ Svätí – Boží priatelia (fatimské deti, Juan Diego, František z Assisi... iní podľa výberu) ⇒ Deň s Ježišom (ranná a večerná modlitba, modlitba pred a po jedle, budem pamätať na to, aby som sa k iným správal tak ako Ježiš; nezabúdať na Ježiša cez prázdniny)	⇒ porovnávať svoje konanie s konaním Ježiša a svätých ako morálnych vzorov a aplikovať Zlaté pravidlo vo svojom živote,

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA; 1.cyklus; 2.ročník

Komponent	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Boh a človek	Komunikácia Boha s ľuďmi rôznymi spôsobmi Komunikácia s Bohom v modlitbe Komunikácia Boha s ľuďmi v dejinách prostredníctvom biblických príbehov ⇒ Boh k nám hovorí rozličným spôsobom (cez iných ľudí, udalosti...) ⇒ Boh k nám hovorí cez Sväté písmo (počúvame Božie slovo, Biblia – napísané Božie slovo, vznik Biblie) ⇒ Ježiš nás učí hovoriť s Bohom ako Otcom, („Pane nauč nás modliť sa“ - Otče náš; kde všade sa Ježiš modlil, Lk 11, 2-4) ⇒ Modlitba (rôzne formy modlitby, osobná modlitba) ⇒ Prví ľudia v raji (Adama a Eva, Gn 2, 4-25, život v raji v Božej prítomnosti) ⇒ Prví ľudia neposlúchli Boha (prvý hriech, prísľub Mesiáša, Gn 3, 1- 20) ⇒ Povolanie Abraháma (izraelský ľud - vyvolený národ, Gn 12, 1-8) ⇒ Boh oslovuje Mojžiša (Ex 3, 1-12) ⇒ Boh sa prihovára k vyvolenému národu (vyvolený národ žije podľa pravidiel, Ex 19, 3-8; 12-17)	⇒ chápať modlitbu ako vyjadrenie vzťahu s Bohom a objavovať spôsoby komunikácie medzi Bohom a ľuďmi, ⇒ opísať dejiny izraelského ľudu a jeho záchranu, ⇒ na základe Desatora rozlíšiť medzi dobrom a zlom a prehodnocovať svoje správanie.
Ježiš Kristus	Ježiš – Boží Syn a jeho príchod na svet Začiatky Ježišovho verejného účinkovania Výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna, Ježišovo učenie v podobenstvách ⇒ Ján Krstiteľ (Ján - ten, ktorý pripraví Mesiášovi cestu; zvestovanie Zachariášovi, Lk 1, 5-25) ⇒ Zvestovanie príchodu Ježiša (Mária počúva Boží hlas, Lk 1, 26-38) ⇒ Narodenie Mesiáša (Jozef prijíma Máriu, Mt 1, 18-24; sčítanie ľudu, hľadanie prístrešia, Ježišovo narodenie, Lk 2, 1-14) ⇒ Ježišov krst v Jordáne (Ján ohlasuje Mesiáša, Lk 3, 1-17; 21-22; Ježiš sa dáva pokrstiť, ⇒ Mt 3,13-17) ⇒ Mesiáša, Lk 3, 1-17; 21-22; Ježiš sa dáva pokrstiť, Mt 3,13-17) ⇒ Ježiš učí v podobenstvách (podobenstvo o rozsievачovi - ako počúvať Božie slovo, Mt 13, 1-8) ⇒ Božie kráľovstvo je vzácne (podobenstvo o horčičnom zrnku - ako rozvíjať Božie slovo, Mt 13, 31-32; o poklade na poli, Mt 13, 44; o perle, Mt 13, 45-46) ⇒ Ježiš je dobrý pastier (miluje každého, podobenstvo o stratenej ovci, Lk 15. 1 - 6; Jn 10, 1 - 21)	⇒ prostredníctvom biblických príbehov objavovať výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna a vytvoriť si k nemu osobný vzťah, ⇒ vnímať prítomnosť zla a hriechu vo svete a vo svojom živote, prehodnotiť svoje správanie a uvedomovať si dôležitosť odpustenia.

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA; 1.cyklus; 2.ročník

Komponent	Obsahový štandard		Výkonový štandard
Sväté Písmo	Ježiš—Boží Syn vo svete biblických príbehov	⇒ Ježiš učí v podobenstvách (podob. o rozsievачovi - ako počúvať Božie slovo, Mt 13, 1-8) ⇒ Božie kráľovstvo je vzácne (podobenstvo o horčičnom zrnku - ako rozvíjať Božie slovo, Mt 13, 31-32; o poklade na poli, Mt 13, 44; o perle, Mt 13, 45-46) ⇒ Ježiš je dobrý pastier (miluje každého, podobenstvo o stranej ovci, Lk 15, 1 - 6; Jn 10, 1 - 21)	⇒ prostredníctvom biblických príbehov odhaliť výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna, ⇒ opísať dejiny izraelského ľudu a jeho záchrany.
	Ježišovo učenie v podobenstvách		
Cirkev a sviatosti	Udalosti Ježišovho utrpenia, smrti a zmŕtvychvstania a ich význam pre život človeka a cirkvi	⇒ Ježiša chcú zabiť (zrada, Mt 26, 1-5; 14-16;) ⇒ Utrpenie Pána Ježiša (Mt 26 - 27) ⇒ Zmŕtvychvstanie (Mt 28) ⇒ Pán Ježiš odchádza do neba (Mt 28, 16-20; Lk 24, 50-53) ⇒ Zoslanie Ducha Svätého (Sk 2) ⇒ Apoštoli pokračujú v Ježišovom diele (prvá Cirkev, lámanie chleba, Sk 2, 42-47)	⇒ osvojiť si základné časti Svätej omše a porozumieť významu Eucharistie pre život kresťana, ⇒ oboznámiť sa so základnými kritériami kresťanského života.
	Pokračovanie Ježišovho diela aj po jeho nanebovstúpení, vznik Cirkvi	⇒ Cirkev – Božia rodina (veriaci v Ježiša Krista, patríme do nej od krstu, sme bratia a sestry, stretávame sa v kostole a pri iných príležitostiach, pomáhame si; spoločná modlitba a slávenie v rodine)	
Kresťanský život	Náš život ako súčasť Cirkvi, začlenenie sa do cirkevného spoločenstva	⇒ Patrím do Cirkvi - môj krst (význam krstu, priebeh) ⇒ V Cirkvi si navzájom pomáhame (príklady svätých, ako pomáhali v minulosti, ako si my môžeme navzájom pomáhať)	⇒ byť pozorný k potrebám druhých a aplikovať prvky vzájomnej pomoci, úcty a solidarity v každodenných situáciách
	Ježiš Kristus ako vzor pre život kresťana	⇒ Prinášam ovocie (Ježiš – môj vzor, podobenstvo o figovníku - Ježiš je s nami trpezlivý, Lk 13,6; strom a ovocie, Lk 6, 43-45; Mt 7, 17-19) ⇒ Žijem ako kresťan (konám dobré skutky; Zlaté pravidlo, Mt 7, 12; boháč a Lazár) ⇒ Dom na skale (podobenstvo o dvoch staviteľoch - nedodržiavanie prikázaní, Mt 7, 24-27; odmietnutie pozvania k modlitbe, sv. omši, ku konaniu dobrých skutkov) ⇒ Pozvanie na hostinu (odmietnutie, podobenstvo o svadbe kráľovho syna, Mt 22, 1-5)	

Metódy a formy práce - stratégia vyučovania

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť možno využiť *motivačné metódy*, ako je *motivačné rozprávanie* (približovanie obsahu učenia), *motivačný rozhovor* (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), *motivačný problém* (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), *motivačnú demonštráciu* (vzbudenie záujmu pomocou umeleckého diela).

Expozičné metódy je potrebné využívať pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Odporúča sa *rozprávanie* (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), *vysvetľovanie* (logické systematické sprostredkovanie učiva), *rozhovor* (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), *demonštračná metóda* (demonštrácia obrazov), *pozorovanie* (cieľené systematické vnímanie objektov a procesov), *manipulácia s predmetmi* (práca so symbolom, didaktická hra). Významné miesto majú *problémové metódy*, ku ktorým patrí *heuristická metóda* (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozbere problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a projektová metóda (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Pre realizáciu cieľov sú dôležité *aktivizujúce metódy*, z nich je vhodná *diskusia* (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému), *filozofická diskusia* je efektívnym prostriedkom, ako vytvárať rovnováhu medzi vyučovaním zameraným na prežívanie a vyučovaním zameraným na rozumové zdôvodňovanie viery, *situačná metóda* (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov), *inscenačná metóda* (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie), *didaktické hry* (sebarealizačné aktivity na uplatnenie záujmov, a spontánnosti), *kooperatívne vyučovanie* (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny), *dramatizácia* (plánovaný dramatizovaný prednes hry, príbehu a pod.) *simulácia* (simulovanie, napodobňovanie životných situácií, aktivity, ktoré vyžadujú interakciu medzi skupinou žiakov a jednotlivcami), *kompozícia* (vypracovanie osnovy referátu, písomné rozvíjanie témy, príbehu a pod.), "A propos": konverzácia alebo iná spoločensky orientovaná interakcia, podľa rozprávania učiteľa, žiakov, návštevníka o najdôležitejších a najaktuálnejších témach zo života. Typické autentické rozhovory.

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. metódy opakovania a precvičovania, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím hry AZ kvíz, domáce úlohy).

Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovávania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je rozdelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

Učebné zdroje

1. ročník

BALÁŽOVÁ, D.: Radostná cesta lásky. Pracovný zošit katolíckeho náboženstva pre 1.ročník ZŠ (západný obrad). KPKC Levoča 2019.

BAGINOVÁ, M., MARTIŠKA J. - *Sme deťmi nebeského Otca* - pracovné listy pre 1. cyklus / 1. ročník (podporný materiál), vydavateľstvo Dobrá kniha, 2025

2.ročník

Učebnica: PRUŽINSKÁ, L.: Cesta dôvery. Učebnica katolíckeho náboženstva pre 2.ročník základných škôl - západný obrad. SSV Trnava 2015.

Pracovný zošit:

PRUŽINSKÁ, L.: Cesta dôvery. Pracovný zošit k učebnici katolíckeho náboženstva pre 2. ročník základných škôl-západný obrad. Don Bosco Bratislava 2015.

BAGINOVÁ, M., MARTIŠKA J. – *Počúvame radostnú zvesť*- pracovné listy pre 1. cyklus / 1. ročník (podporný materiál), vydavateľstvo Dobrá kniha, 2025

Pre všetky ročníky: Sväté písmo, Jednotný katolícky spevník

Hodnotenie predmetu

1.ročník – 4. ročník: klasifikácia – aktívne absolvoval/-a, absolvoval/-a, neabsolvoval/-a

Pri praktických aktivitách je vhodné slovné hodnotenie praktických zručností s dôrazom na samostatnosť a správnosť tvorby záverov z riešenia úloh. Optimálne je slovné hodnotenie so stručným komentárom k výkonu žiaka. Úroveň kombinovaných verbálnych, písomných, výtvarných, literárnych prejavov a komunikatívnych zručností je vhodné kontrolovať a hodnotiť prostredníctvom prezentácie projektov.

ETICKÁ VÝCHOVA

Charakteristika predmetu: Človek a spoločnosť pripravuje žiakov k tomu, aby sa prejavovali ako samostatné, slobodné a zodpovedné osobnosti, uplatňovali svoje práva a naplňali svoje povinnosti. Umožňuje porozumieť geografickým, historickým, kultúrnym, náboženským, hospodárskym a politickým špecifikám v rôznych častiach sveta, čo vedie k rešpektu a ohľaduplnosti voči iným ľuďom, kultúram a duchovným hodnotám, ako aj voči sebe. U žiakov rozvíja pozitívny vzťah k demokratickej spoločnosti, krajine a k potrebe udržateľnosti života na Zemi. Posilňuje ich aktívny postoj k riešeniu aktuálnych výziev a problémov. Rozvíja uvedomenie si vlastnej identity v globalizovanom svete. Okrem vedomostí rozvíja u žiakov aj spôsobilosti získavať, vyhľadávať, analyzovať a interpretovať informácie v rôznej podobe. Žiaci z nich vyvodzujú logicky správne závery a dokážu ich argumentačne podložiť a odprezentovať.

Hlavné ciele vzdelávania etickej výchovy v 1. cykle:

- **Uvedomenie si seba a iných:**

Deti by mali spoznať a prijať svoju vlastnú jedinečnosť a hodnotu, ako aj hodnotu a jedinečnosť iných ľudí.

- **Ohľaduplná komunikácia:**

Cieľom je naučiť sa komunikovať s ľuďmi okolo seba ohľaduplným a primeraným spôsobom.

- **Rozpoznávanie morálneho dobra:**

Žiaci by mali byť schopní identifikovať, čo je správne a dobré v konaní druhých aj vo svojom vlastnom konaní.

- **Porozumenie pravidlám a povinnostiam:**

Dôležité je, aby deti chápali zmysel a význam pravidiel, ako aj práv a povinností vo svojom živote.

ETICKÁ VÝCHOVA; 1.cyklus; 1.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Vyjadrovanie zdvorilosti ako znaku úcty	Slušnosť, úcta, pozdrav, prosba, poďakovanie, ospravedlnenie	Používanie pravidiel slušnej a rešpektujúcej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu (pozdrav, oslovenie, úsmev, odzdravenie).	⇒ používať elementárne pravidlá slušnej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Sebapoznávanie	Túžby a sny	Určovanie a opis svojich dobrých charakterových vlastností a možností.	⇒ opísať svoje charakterové vlastnosti, záľuby, túžby a sny ⇒ oceniť dobré vlastnosti a schopnosti druhých
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Vnímanie jedinečnosti v každom človeku	Vzácnosť druhého, kamarátstvo, spolužitie a spolu-práca.	Identifikovanie jedinečných a zaujímavých črt druhého človeka. Uvedomovanie si, že v každom človeku je niečo cenné a vzácné, hoci sa odlišujeme povahou aj vzhľadom.	⇒ opísať vlastnú jedinečnosť a jedinečnosť druhých ⇒ uviesť jednoduché príklady rozmanitosti v bezprostrednom okolí.
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Spoznávanie a vyjadrovanie emócií	Emócie (nadšenie, radosť, hrdosť, súcit, dôvera, rozrušenie, strach, hnev, prekvapenie a i.)	Rozlišovanie emócií, ich prejavov a dopadov ich vyjadrenia na seba a druhých. Vyjadrovanie citov a prežívania v rozličných situáciách.	⇒ Spoluvytvárať a rešpektovať pravidlá platné v triede a škole
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Konanie dobra – aj keď sa nikto nepozera	Čestnosť a pravdovravnosť	Rozpoznávanie dôsledkov pravdovravnosti a klamstva na život. Posilňovanie odvahy hovoriť pravdu aj napriek nepríjemným dôsledkom. Diskusia o vlastných vzoroch.	⇒ oceniť dobré vlastnosti a schopnosti druhých a akceptovať, ⇒ že vlastnosti a schopnosti je možné rozvíjať
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Sebariadenie	Túžby, potreby	Rozpoznanie významu slov túžba a potreba. Určovanie priorít v rozličných druhoch hodnôt – čo je nevyhnutné, potrebné, užitočné, prospešné a príjemné.	⇒ uplatňovať svoje práva a povinnosti v rôznych životných situáciách. Vysvetliť, prečo ľudia vykonávajú rôzne povolania posúdiť vlastné možnosti kúpy vybraného tovaru a služby.
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Rozvíjanie vzťahov v rodine a v komunite	Domov	Vnímanie domova ako miesta pre život a rozvíjanie vzťahov v rodine.	⇒ aktívne rozvíjať vzťahy v rodine

ETICKÁ VÝCHOVA; 1.cyklus; 2.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Vyjadrovanie zdvorilosti ako znaku úcty	Kladenie otázok	Aktívne používanie prejavov zdvorilosti (prosím, ďakujem, prepáč) a uvedomovanie si ich dôsledkov	⇒ vyjadriť svoje myšlienky a pocity na primeranej úrovni pomenovať a regulovať svoje emócie na elementárnej úrovni tak, aby ich prejavy boli bezpečné, rešpektujúce k dohodnutým pravidlám
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Sebapoznávanie	Osobné plány, vlastnosti	Posudzovanie možností rozvíjania a využitia svojich schopností a dobrých vlastností budúcom konaní.	⇒ akceptovať, že vlastnosti a schopnosti je možné rozvíjať vytvoriť predstavu o hrdinskom alebo morálnom vzore v konaní postáv rozličných príbehov,
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Vnímanie jedinečnosti v každom človeku	Obdarovanie, ocenenie	Vnímanie kamarátstva ako dobrého modelu komunikácie, vzťahov, spolužitia a spolupráce. Tvorivé obdarovávanie a oceňovanie druhého, druhých.	⇒ pomenovať, čo ho spája s ostatnými, ⇒ preukázať citlivosť voči rôznym potrebám ľudí v blízkom okolí (k spolužiakom, kamarátom, susedom
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Spoznávanie a vyjadrovanie emócií	Vyjadrenie citov, reakcie	Vnímanie potrieb druhých/iných. Modelovanie reakcií na rozlične vyjadrené emócie nadšenia, šťastia, hnevu, znechutenia a i.	⇒ Uplatňovať svoje práva a povinnosti v rôznych životných situáciách
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Konanie dobra – aj keď sa nikto nepozera	Odvaha, hrdinstvo	Zoznamovanie sa s reálnymi alebo zobrazenými príbehmi prosociálnych a morálnych hrdinov. Spoznávanie vybraných biblických a archetypálnych príbehov. Identifikovanie posolstva týchto príbehov a vzorov pre život človeka a spoločnosti. Identifikovanie dobrých vlastností postáv z uvedených príbehov (dôvera, odvaha, добрota a pod.).	⇒ vytvoriť predstavu o hrdinskom alebo morálnom vzore v konaní postáv rozličných príbehov
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Sebariadenie	Sebaovládanie	Rozpoznávanie významu sebaovládania a seba riadenia – nie každú túžbu je dobré ihneď uspokojiť.	⇒ Ovládať svoje city a prejavy, regulovať ich
ETICKO-OSOBNOSTNÝ	Rozvíjanie vzťahov v rodine a v komunite	Rodina, príbuzní a blízki	Preukazovanie vďačnosti rodičom, starým rodičom a blízkym osobám. Identifikovanie a pomenovanie členov rodiny ich rôzne roly, úlohy a zodpovednosti. Oceňovanie hodnôt spojených s rodinou alebo blízkymi osobami (bezpečie, láska, zodpovednosť, rešpekt, prijatie)	⇒ Rozvíjať vzťahy v rodine, v komunite

Metódy a formy práce – stratégie vyučovania

Výchovný štýl

Do procesuálnej stránky etickej výchovy patrí výchovný štýl. Je to vzťah učiteľa k žiakom, ktorý je charakterizovaný nasledujúcimi zásadami:

1. Vytvorme z triedy výchovné spoločenstvo.
2. Prijmeme dieťa také, aké je a prejavujeme mu priateľské city.
3. Pripisujeme deťom pozitívne vlastnosti, najmä prosociálnosť (vyjadrujme pozitívne očakávania).
4. Formulujeme jasné a splniteľné pravidlá.
5. Nabádajme, je to osvedčený výchovný prostriedok.
6. Na negatívne javy reagujeme pokojným poukázaním na ich dôsledky (induktívna disciplína).
7. Odmeny a tresty používame opatrne.
8. Do výchovného procesu zapojme aj rodičov.
9. Budme nositeľmi radosti.

Účinnosť etickej výchovy vo veľkej miere závisí od špecifického vzťahu, ktorým je predovšetkým dobroprajný, partnerský, priateľský, ale náročný a vo svojich požiadavkách dôsledný vzťah k žiakovi.

Výchovné metódy

Dosahovanie cieľov sa realizuje najmä prostredníctvom zážitkových metód, ktoré vytvárajú optimálne podmienky pre budovanie mravného úsudku a zvnútorňovanie ponúkaných hodnôt.

Postup prijatia hodnôt ETV do života žiakov je daný skutočnosťou, že každému rozhodnutiu človeka predchádza poznanie (reflexia) a každé poznanie sa začína zmyslovým vnímaním. V ETV je odporúčaná schéma vyjadrená v pojmoch:

1. senzibilizácia – scitlivenie (emocionálne i kognitívne) na problém, na tému, na hodnotu
2. nácvik v podmienkach triedy,
3. reálna skúsenosť - transfer (v rodine, na ulici, medzi kamarátmi...).

Učiteľ pritom používa rôzne metódy a techniky (hru, hranie rolí, hranie scénok, anketové metódy, metódu posilňovania, problémové vyučovanie, dramatizácia ...) V etickej výchove im hovoríme zjednodušene – cvičenia, aktivity. Je dôležité si uvedomiť, že aktivity sú len prostriedkom, ktorý umožní **hodnotovú reflexiu**, tá je súčasťou každého kroku. (Hodnotenie prežitého rozumom napr. – Čo som prežil? Čo som si uvedomil? Ako to súvisí so životom vo mne, okolo mňa? Čo z toho vyplýva pre môj život?) Bez reflexie by ostal žiakovi iba pekný zážitok, ktorý sotva ovplyvní jeho postoje a správanie. Preto je v metodických príručkách osobitná časť venovaná otázkam vhodným na reflexiu. Ak nacvičíme so žiakmi určité správanie (napr. pozdrav, ospravedlnenie, odmietnutie...) v triede, ešte to neznamená, že to budú robiť aj doma a na ulici. Máme však k dispozícii viacero techník, ktoré napomáhajú tomu, aby žiaci

osvojené zručnosti a skúsenosti prenášali do každodenného života (napr. záznamy pozorovaní, vedenie denníka, zbieranie článkov, interview s rodičmi alebo inými osobami...). Tejto časti hovoríme v etickej výchove transfer – prenos z hodiny ETV do bežného života rodiny, triedy a iných vzťahov, do ktorých žiak vstupuje.

Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je zážitkové učenie, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôbuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete.

Žiaci počas hodín ETV sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali. Je to východisková pozícia, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy, ktorú učiteľ na danú aktivitu zvolil.

Vyučovaciu hodinu na prvom stupni treba členiť tak, aby sa rešpektovali zvláštnosti tohto vývinového obdobia (napr. sedenie v kruhu treba striedať s pohybovými cvičeniami na uvoľnenie i aktivizáciu dieťaťa). Treba mať pripravených viac aktivít k danej téme. Prostriedkom, ktorý učiteľ často využíva, je čítanie rozprávok, príbehov. Vhodné obrázky, audio i videonahrávky, môžu poslúžiť ako motivačný materiál. Deti v mladšom školskom veku radi kreslia a robia pohybové aktivity. Toto všetko sa dá zapojiť do vytvárania situácií, v ktorých sa uplatňujú formy zážitkového učenia.

Učiteľ je na hodine facilitátor, moderátor aktivít. Jasne vysvetľuje inštrukciu. Svojou autoritou napomáha zdarnému priebehu aktivity (z času na čas zasiahne, aby veci usmernil či objasnil). Po každej aktivite učiteľ vedie žiakov k reflexii – uvažovaniu a komunikovaniu poznanej skutočnosti s odkazom na prepojenie so životom. Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovávania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je rozdelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov prvého stupňa. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.

Učebné zdroje

Pracovné zošity:

1. ročník

Ivanová, E., Kopinová, L.: Etická výchova pre 1. ročník základných škôl - pracovné listy. SPN Mladé letá Bratislava, 2010. ISBN 978-80-10-01862-8

2. ročník

Ivanová, E., Kopinová, L.: Etická výchova pre 2. ročník základných škôl – pracovné listy. SPN Mladé letá Bratislava, 2010. ISBN 978-80-10-01914-4

Hodnotenie predmetu

Etickú výchovu hodnotíme v 1.a 2. ročníku **aktívne absolvoval/-a absolvoval/-a, neabsolvoval/-a**. Je vhodné a žiaduce jednotlivcov i skupinu žiakov hodnotiť aj slovne priebežne počas i na konci hodiny, využiť formatívne hodnotenie.. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.

RANNÝ KRUH

SPOLUPRÁCA, BEZPEČIE, KOMUNIKÁCIA, ZODPOVEDNOSŤ, TOLERANCIA

Spolupráca, bezpečie, komunikácia zodpovednosť a tolerancia tvoria samostatné témy vychádzajúce z eticko-osobnostného komponentu, metakognície a charakteru. Prostredníctvom predmetu sa žiaci taktiež učia pracovať s **emóciami**, ktoré sú samostatnou témou. Rozvoj emocionálnych zručností považujeme dôležitý z hľadiska:

- **duševného zdravia a pohody**— schopnosť rozpoznávať, vyjadrovať a spracovávať emócie pomáha žiakom zvládať stres, frustráciu či tlak, s ktorým sa môžu stretnúť v škole aj mimo nej. Zlepšuje ich emocionálnu odolnosť, čím sa znižuje riziko úzkosti, depresie a iných psychických ťažkostí.
- **kvalitnejších vzťahov** –žiaci, ktorí sa učia pracovať so svojimi emóciami, lepšie rozumejú aj pocitom druhých, čo podporuje rozvoj empatie a budovanie zdravých vzťahov s rovesníkmi, učiteľmi a rodinou. To vedie k menšiemu počtu konfliktov či väčšej tolerancii.
- **predchádzania rizikóvemu správaniu** - ak žiaci vedia rozpoznať a regulovať svoje emócie, dokážu efektívnejšie riešiť konflikty, zvládať frustráciu a kontrolovať impulzívne správanie. To môže pomôcť pri prevencii šikany, agresivita či nevhodného správania.
- **zlepšenia akademického výkonu** - emocionálna regulácia priamo ovplyvňuje schopnosť reagovať, riešiť problémy a vytrvalo pracovať na úlohách. Žiaci, ktorí majú vyvinuté tieto zručnosti, sa ľahšie učia, lepšie zvládajú neúspechy a efektívnejšie pracujú v čase.
- **prípravy na život** – emocionálna inteligencia je jednou z kľúčových zručností pre úspešný život. Pomáha v medziľudských vzťahoch, pracovnom prostredí aj v osobnom rozvoji. Žiaci, ktorí sa naučia pracovať s emóciami už v škole, budú lepšie vedieť zvládať výzvy, ktoré ich čakajú v dospelosti.

Očakávame, že kompetencie žiakov z tohto predmetu sa prirodzene prejavia aj v ostatných predmetoch a aktivitách školy. Cieľom predmetu je prispieť k utváraniu dobrej klímy školy, k ochrane duševného zdravia a k prevencii patologických prejavov správania.

RANNÝ KRUH; 1.cyklus; 1.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard – Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Pravidlá rannej komunity.	pravidlá, rešpekt, ranný kruh	osvojovanie si pravidiel rannej komunity, vytvorenie triednych pravidiel.	- Spoluvytvárať a rešpektovať pravidlá platné v triede - za pomoci učiteľa pomenovať dohodnuté pravidlá triedy.
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Pravidlá efektívnej komunikácie.	pravidlá, slušnosť, úcta, komunikácia	osvojenie si základných pravidiel komunikácie.	- ovláda elementárne pravidlá slušnej komunikácie, - vyjadriť svoje myšlienky na primeranej úrovni-
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Aktívne počúvanie.	trpezlivosť, rešpekt, vypočutie	osvojenie si pravidiel aktívneho počúvania.	- vypočuť si vyučujúcu, alebo spolužiaka bez toho, aby ich prerušoval, - zachytiť dôležitú informáciu z hovoreného obsahu.
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Komunikačná zdvorilosť.	zdvorilosť, slušnosť, pozdrav, prosba, poďakovanie	používanie komunikačnej zdvorilosti.—pravidlá slušnej komunikácie na vyjadrenie úcty a dobrých vzťahov	- poznať význam pravidiel slušnej komunikácie a prejavov zdvorilosti (pozdrav, ďakujem prosím, prepáč,...), - používať pravidlá slušnej komunikácie v hovorenej reči.
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Asertivita.	názor, asertivita	komunikovanie vlastných potrieb vhodným spôsobom.	veku primerane vyjadrovať vlastné názory, potreby bez vytvorenia konfliktu.
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Spolužitie v triede	vzťahy, kamarátstvo, kolektív	spolunažívanie v triednom kolektíve v zmysle rovnoprávnosti a vzájomnej pomoci.	- rozpoznať rozdiel medzi vhodným a nevhodným správaním, - poznať význam slova priateľstvo.
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Spolupráca.	spolupráca, partnerstvo, tím	kooperovanie v triednom kolektíve, ovládanie silných stránok vzájomnej spolupráce.	- spolupracovať v rámci triedneho kolektívu bez väčších ťažkostí, - za pomoci učiteľa zhodnotiť čo sa im v rámci skupinovej práce darilo.
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Spravodlivosť.	pravidlá, česťnosť, spravodlivosť	spravodlivé a čestné konanie.	- rozlíšiť správne a nesprávne konanie v známych súvislostiach - ospravedlniť sa v prípade zavinenia.
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Oceňovanie.	vďačnosť, oceňovanie	ohodnotenie pozitívnych vlastností.	- prejaviť vďačnosť v rámci triedy, - pozitívne ohodnotiť členov komunity.
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Prospešnosť komunity.	prospešnosť, osožnosť, užitočnosť	podieľanie sa na zlepšení života v škole a okolí.	- konať v prospech svojho najbližšieho okolia, - pomôcť aj bez vyzvania.

RANNÝ KRUH; 1.cyklus; 1.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
Eticko- Osobnostný	TOLERANCIA Tolerancia	jedinečnosť, tolerancia, rešpekt, rozmanitosť, inakosť	akceptácia inakosti.	• uviesť jednoduché príklady rozmanitosti v svojom bezprostrednom okolí, • pomenovať čo ho spája so spolužiakmi,
Eticko- Osobnostný	TOLERANCIA Diskriminácia	nerovnosť, vylúčenie, segregácia	neakceptácia rozdielnosti medzi jednotlivcami.	• rozumie pojmu vylúčenie, • vedieť popísať prípad vylúčenia jednotlivca zo skupiny.
Eticko- Osobnostný	BEZPEČIE Hodnota domova	domov, rodina, príbuzní, komunita	Zamýšľať sa nad hodnotou domova Vnímanie domova ako miesta pre život a rozvíjanie vzťahov Preukazovanie vďačnosti blízkym osobám	• Aktívne rozvíjať vzťahy v rodine
Eticko- Osobnostný	BEZPEČIE Morálne dobro.	charakter, vlastnosti	chápanie ľudského správania z hľadiska dobra a zla.	• pozitívne vnímať konanie dobra, • uvedomovať si dôsledky ľudského správania,
Eticko- Osobnostný	BEZPEČIE Pravda verzus klamstvo.	pravda, klamstvo, odvaha	rozlišovanie medzi pravdou a klamstvom, poznávanie dôsledkov klamstva.	• poznať význam slova klamstvo a pravda, • vnímať dôsledky klamstva na život.
Eticko- Osobnostný	BEZPEČIE Dôsledky konania.	správne a nesprávne konanie	poznávanie dôsledkov konania na seba a najbližšie okolie	• rozlíšiť vhodné a nesprávne konanie, • uvedomiť si dôsledky v prípade nevhodného správania sa voči druhým.
Eticko- Osobnostný	BEZPEČIE Riešenie konfliktov.	konflikt, problém	rozlišovanie a riešenie konfliktov v kolektíve.	• identifikovať problémy, ktoré sa vyskytujú v triede, • upozorniť vyučujúceho v prípade, že vidí konflikt medzi spolužiakmi.
Eticko- Osobnostný	ZODPOVEDNOSŤ Metakognitívne poznanie.	sebarozvoj, učenie sa	uvedomenie si priestoru na vlastný sebarozvoj, osvojovanie si základných stratégií učenia sa.	• popísať činnosti, predmety, ktoré ho najviac zaujímajú, • rozlíšiť ľahké a ťažké úlohy.
Eticko- Osobnostný	ZODPOVEDNOSŤ Metakognitívna regulácia..	riešenie, úloha, pokrok, učenie sa	regulovanie svojho správania v prospech riešenia zadanej úlohy, uvedomenie si vlastného.	• dodržať postup pri riešení úlohy podľa zadania vyučujúcej a vytrvať pri nej určitý čas, • vyhodnotiť, kedy potrebuje s úlohou pomôcť a požiadať o ňu, • vyjadriť, čo sa na vyučovaní naučili.

RANNÝ KRUH; 1.cyklus; 1.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
Eticko- Osobnostný	ZODPOVEDNOSŤ Odolnosť.	vytrvalosť, sústredenie sa, potreby	vytrvalé rozhodnutie dobre konať napriek okolnostiam, naplnenie vlastných potrieb.	• nevzdávať sa pri prvom neúspechu, • s pomocou vyučujúceho sústrediť sa na aktivitu, • motivovať sám seba s cieľom dosiahnuť vnútorné uspokojenie.
Eticko- Osobnostný	ZODPOVEDNOSŤ Zodpovednosť.		preberanie zodpovednosti za svoje správanie.	• ovládať význam slova zodpovednosť, • uvedomovať si zodpovednosť za svoje veci a výsledky.
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Emócie	emócie, pocity, prežívanie	sebauvedomovanie si vlastných emócií, oboznámenie sa so škálou emócií.	• popísať význam emócií v živote človeka, • rozpoznať prejavy jednotlivých emócií.
ETICKO- OSOBNOSTNÝ	EMÓCIE Emócie	Príjemné emócie: radosť, láska, nádej, pokoj, úľava, vďačnosť	rozpoznanie príjemných emócií	• pomenovať aspoň 3 príjemné emócie
ETICKO- OSOBNOSTNÝ	EMÓCIE Emócie	Nepříjemné emócie: hnev, strach, úzkosť, smútok, sklamanie, osamelosť	rozpoznanie nepříjemných emócií	• pomenovať aspoň 3 nepříjemné emócie
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Dopad emócií	Dôsledok	uvedomenie dôsledkov emócií.	• uvedomiť, ako emócie ovplyvňujú jeho správanie.
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Sebaregulácia.		ovládanie svojich emócií.	• pomenovať akým spôsobom emócie ovplyvňujú naše konanie, • regulovať svoje emócie na elementárnej úrovni.
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Empatia		vcítanie sa do druhých.	• prejavíť záujem o druhého, • postrehnúť emocionálne rozpoloženie druhých,

RANNÝ KRUH; 1.cyklus; 2.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Pravidlá rannej komunity.	pravidlá, rešpekt, ranný kruh	dodržiavanie pravidiel rannej komunity, spoluvytváranie triednych pravidiel.	• Spoluvytvárať a rešpektovať dohodnuté pravidlá triedy, • dodržiavať dohodnuté pravidlá.
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Pravidlá efektívnej komunikácie.	pravidlá, slušnosť, komunikácia, úcta	dodržiavanie a aktívne používanie pravidiel zdvorilosti pri komunikácii.	• rešpektujúco používať pravidlá slušnej komunikácie, • vyjadriť svoje myšlienky úctivo s ohľadom na druhého.
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Aktívne počúvanie.	trpezlivosť, rešpekt, vypočutie	počúvanie s jasným zámerom získať informácie.	• vypočuť myšlienky a názory druhých, • vedieť použiť dôležitú informáciu z komunikačného procesu.
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Komunikačná zdvorilosť.	zdvorilosť, slušnosť	používanie zdvorilosti v rámci komunikácie.	• aktívne používať pravidlá slušnej komunikácie a prejavov zdvorilosti vo vzájomnej komunikácii (pozdrav, ďakujem prosím, prepáč,...).
Eticko- Osobnostný	KOMUNIKÁCIA Asertivita.	názor, asertivita	komunikovanie nesúhlasu slušným spôsobom.	• poznať význam slova asertivita, • prezentovať svoj názor slušným spôsobom.
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Spolužitie v komunite.	vzťahy, kamarátstvo, kolektív, vzácnosť druhého	budovanie hodnotných vzťahov v triede. Uvedomenie si, že v každom človeku je niečo cenné a vzácne, hoci sa odlišujeme povahou aj vzhľadom	• prispieť k budovaniu priateľstiev, • pomenovať roly, ktoré zastávame v triede. • Opísať vlastnú jedinečnosť a jedinečnosť druhých
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Spolupráca.	spolupráca, partnerstvo, tím	identifikovanie silných stránok členov tímu.	• vysvetliť dôležitosť každého člena v tíme, • spolupracovať v rôznych sociálnych skupinách bez ťažkostí,
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Spravodlivosť.	pravidlá, česťnosť, spravodlivosť	spravodlivé a čestné konanie.	• rozlíšiť dobré a zlé konanie v známych kontextoch, • voči druhým konať férov.
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Oceňovanie.	vdácnosť, oceňovanie	Oceňovanie druhých.	• preukázať vdácnosť voči iným, • používať a prijímať pochvalu, • oceniť hodnoty blízkych osôb.

RANNÝ KRUH; 1.cyklus; 2.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
Eticko- Osobnostný	SPOLUPRÁCA Prospešnosť komunity.	prospešnosť, osožnosť, užitočnosť	prispievanie k fungovaniu sociálnej komunity.	• navrhnúť opatrenia na zlepšenie fungovania triedy a najbližšieho okolia, • pomôcť bez očakávania odmeny.
Eticko- Osobnostný	TOLERANCIA Výchova k tolerancii	jedinečnosť, tolerancia, rešpekt, rozmanitosť, inakosť	prijatie rozmanitosti každého jedinca.	• zhodnotiť, čo je na ňom jedinečné, ako aj na druhých, • prijať vzájomné rozdiely medzi členmi komunity.
Eticko- Osobnostný	TOLERANCIA Diskriminácia	nerovnosť, vylúčenie, segregácia	neprijatie rozmanitosti v najbližšom okolí.	• poznať význam slova diskriminácia a segregácia, • uviesť príklad sociálneho vylúčenia.
Eticko- Osobnostný	BEZPEČIE Morálne dobro.	charakter, vlastnosti	Posudzovanie možností rozvíjania a využívania svojich schopností a dobrých vlastností	• opísať svoje charakterové vlastnosti, • oceniť pozitívne vlastnosti druhých.
Eticko- Osobnostný	BEZPEČIE Pravda verzus klamstvo.	Čestnosť a pravdovravnosť, klamstvo, odvaha	Rozpoznanie dôsledkov pravdovravnosti a klamstva. Posilňovanie odvahy hovoriť pravdu aj napriek nepríjemným dôsledkom	• uvedomiť si dôležitosť hovorenia pravdy, • hovoriť pravdu aj napriek negatívnym dôsledkom.
Eticko- Osobnostný	BEZPEČIE Dôsledky konania.	správne a nesprávne konanie	konanie v prospech komunity.	• rozlíšiť nevhodné správanie voči spolužiakom, • prijímať dôsledky konania na seba a okolie a prijímať dôsledky.
ETICKO- OSOBNOSTNÝ	BEZPEČIE Riešenie konfliktov.	konflikt, problém	rozlišovanie a riešenie konfliktov v kolektíve.	• pomenovať konflikty, ktoré sa vyskytujú v triede, • prejsť snahu pomôcť vyriešiť konflikt.
Eticko- Osobnostný	BEZPEČIE Patologické prejavy správania	Šikana, ubližovanie	identifikovanie prejavov šikany	• všimnúť si nevhodné správanie voči spolužiakovi, • Požiadať o pomoc dospelého.
Eticko- Osobnostný	ZODPOVEDNOSŤ Metakognitívne poznanie.	sebarozvoj, učenie sa	vyhodnotenie silných a slabých stránok v myslení.	• bez pomoci používať jednoduché stratégie na získavanie nových informácií, • kriticky zhodnotiť náročnosť zadania, • požiadať o pomoc pri náročných zadaniach.

RANNÝ KRUH; 1.cyklus; 2.ročník

Komponent	Téma	Obsahový štandard		Výkonový štandard Žiak vie/dokáže:
		Pojmy, vzťahy, fakty	Činnosti	
Eticko- Osobnostný	ZODPOVEDNOSŤ Metakognitívna regulácia.	riešenie, úloha, pokrok, učenie sa	popísať svoj pokrok pri učení.	• dodržiavať postupnosť práce podľa zadania.
Eticko- Osobnostný	ZODPOVEDNOSŤ Odolnosť	koncentrácia, sústredenie sa, odolnosť, motivácia	koncentrovanie sa na činnosť s pozitívnym výsledkom, dosiahnutie uspokojenia potrieb.	• koncentrovať sa na činnosť s cieľom dokončiť ju, • neúspech vnímať ako priestor na sebazdokonaľovanie, • poznať spôsoby, ako svoje potreby nasýtiť.
Eticko- Osobnostný	ZODPOVEDNOSŤ Zodpovednosť.		uvedomenie si zodpovednosti za svoje konanie.	• identifikovať faktory, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie ľudí, • prijať zodpovednosť za nesplnenie si povinností.
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Emócie	emócie, pocity, prežívanie	vnímanie psychického prežívania.	• rozpoznať prejavy jednotlivých emócií.
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Emócie	Príjemné emócie: radosť, láska, nádej, pokoj, úľava, vďačnosť	rozlišovanie emócií .	• identifikovať situáciu zo svojho života, kedy prežíval príjemnú emóciu. • Oceniť dobré vlastnosti druhých a akceptovať, že vlastnosti sa môžu rozvíjať
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Emócie	Nepříjemné emócie: hnev, strach, úzkosť, smútok, sklamanie, osamelosť	rozlišovanie emócií.	• identifikovať situáciu zo svojho života, kedy prežíval nepříjemnú emóciu .
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Dopad emócií.		vnímanie dôsledkov emócií.	• popísať dopad emócií na seba a najbližšie okolie. • Pomenovať príčiny a dôsledky ľudského správania, s ktorými sa stretáva a posúdiť ich rozmer
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Sebaregulácia.		ovládanie svojich emócií.	• poznať techniky, ako regulovať vlastné emócie.
Eticko- Osobnostný	EMÓCIE Empatia		prenášanie sa do sveta druhých.	• mať nesebecký záujem o druhého, • vnímať emocionálne nastavenie druhých a primerane k nemu pristupovať, • dokázať vytvárať kvalitné priateľské vzťahy.

Metódy a formy práce – stratégie vyučovania

Výchovný štýl

Do procesuálnej stránky etickej výchovy patrí výchovný štýl. Je to vzťah učiteľa k žiakom, ktorý je charakterizovaný nasledujúcimi zásadami:

1. Vytvorme z triedy výchovné spoločenstvo.
2. Prijmeme dieťa také, aké je a prejavujeme mu priateľské city.
3. Pripisujeme deťom pozitívne vlastnosti, najmä prosociálnosť (vyjadrujme pozitívne očakávania).
4. Formulujeme jasné a splniteľné pravidlá.
5. Nabádajme, je to osvedčený výchovný prostriedok.
6. Na negatívne javy reagujeme pokojným poukázaním na ich dôsledky (induktívna disciplína).
7. Odmeny a tresty používame opatrne.
8. Do výchovného procesu zapojme aj rodičov.
9. Buďme nositeľmi radosti.

Výchovné metódy

Dosahovanie cieľov sa realizuje najmä prostredníctvom zážitkových metód, ktoré vytvárajú optimálne podmienky pre budovanie mravného úsudku a zvnútorňovanie ponúkaných hodnôt.

Postup prijatia hodnôt školy do života žiakov je daný skutočnosťou, že každému rozhodnutiu človeka predchádza poznanie (reflexia) a každé poznanie sa začína zmyslovým vnímaním. V RNK je odporúčaná schéma vyjadrená v pojmoch:

4. senzibilizácia – scitlivenie (emocionálne i kognitívne) na problém, na tému, na hodnotu
5. nácvik v podmienkach triedy,
6. reálna skúsenosť - transfer (v rodine, na ulici, medzi kamarátmi...).

Učiteľ pritom používa rôzne metódy a techniky (hru, hranie rolí, hranie scénok, anketové metódy, metódu posilňovania, problémové vyučovanie, dramatizácia ...) cvičenia, aktivity. Je dôležité si uvedomiť, že aktivity sú len prostriedkom, ktorý umožní **hodnotovú reflexiu**, tá je súčasťou každého kroku. (Hodnotenie prežitého rozumom napr. – Čo som prežil? Čo som si uvedomil? Ako to súvisí so životom vo mne, okolo mňa? Čo z toho vyplýva pre môj život?) Bez reflexie by ostal žiakovi iba pekný zážitok, ktorý sotva ovplyvní jeho postoje a správanie. Preto je v metodických príručkách osobitná časť venovaná otázkam vhodným na reflexiu. Ak nacvičíme so žiakmi určité správanie (napr. pozdrav, ospravedlnenie, odmietnutie...) v triede, ešte to neznamená, že to budú robiť aj doma a na ulici. Máme však k dispozícii viacero techník, ktoré napomáhajú tomu, aby žiaci osvojené zručnosti a skúsenosti prenášali do každodenného života (napr. záznamy pozorovaní, vedenie denníka,

zbieranie článkov, interview s rodičmi alebo inými osobami...). Je to prenos z hodiny RNK do bežného života rodiny, triedy a iných vzťahov, do ktorých žiak vstupuje.

Základom výchovno-vzdelávacieho procesu je zážitkové učenie, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôsobuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete.

Žiaci počas hodín RNK sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali. Je to východisková pozícia, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy, ktorú učiteľ na danú aktivitu zvolil.

Vyučovaciu hodinu najmä na prvom stupni treba členiť tak, aby sa rešpektovali zvláštnosti tohto vývinového obdobia (napr. sedenie v kruhu treba striedať s pohybovými cvičeniami na uvoľnenie i aktivizáciu dieťaťa). Treba mať pripravených viac aktivít k danej téme. Prostriedkom, ktorý učiteľ často využíva, je čítanie rozprávok, príbehov. Vhodné obrázky, audio i videonahrávky, môžu poslúžiť ako motivačný materiál. Deti v mladšom školskom veku radi kreslia a robia pohybové aktivity. Toto všetko sa dá zapojiť do vytvárania situácií, v ktorých sa uplatňujú formy zážitkového učenia.

Učiteľ je na hodine facilitátor, moderátor aktivít. Jasne vysvetľuje inštrukciu. Svojou autoritou napomáha zdarnému priebehu aktivity (z času na čas zasiahne, aby veci usmernil či objasnil). Po každej aktivite učiteľ vedie žiakov k reflexii – uvažovaniu a komunikovaniu poznanej skutočnosti s odkazom na prepojenie so životom. Domáce úlohy sa týkajú konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je rozdelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

Hodnotenie predmetu

Ranný kruh hodnotíme v 1.a 2. ročníku **aktívne absolvoval/-a absolvoval/-a, neabsolvoval/-a**. Je vhodné a žiaduce jednotlivcov i skupinu žiakov hodnotiť aj slovné priebežne počas i na konci hodiny, využiť formatívne hodnotenie.. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.